

Socjalizacja jako podstawowe pojęcie i kategoria pedagogiczna

Elżbieta Rogalska

Socjalizacja umożliwia zmianę
to dzięki niej za rok się dostanę
tam gdzie już byłem ale mnie zabrali
pełnowartościowy będę dla społeczeństwa
choć z bagażem o którym, możliwe, nie mają pojęcia
wyjdę i będę standardowy
pełen wiedzy, przekonań - bardzo jakościowy
Witam wszystkich na drodze napotkanych
to ja - człowiek z socjalizowany¹

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie socjalizacji w świetle pojęcia i kategorii pedagogicznej, jako podstawy tej dziedziny nauk. Istota socjalizacji zostanie ukazana definicyjnie, w ujęciu różnych autorów, z własnym omówieniem. Pierwsza definicja obejmuje termin socjalizacja jako "ogół zmian zachodzących w jednostce pod wpływem oddziaływań społecznych, umożliwiających jej stopniowe stawanie się pełnowartościowym członkiem społeczeństwa."² Oznacza to, że socjalizacja poprzez społeczne zaangażowanie umożliwia nabycie nawyków standardowych dla danej społeczności.

Pedagogika ma za zadanie przygotowywać do życia, jest więc praktyczną dyscypliną naukową, którą różnie się definiuje, w ramach tego artykułu pedagogikę będziemy definiować jako „nauka o wychowaniu, której przedmiotem jest działalność wychowawcza, mająca na celu wyposażenie całego społeczeństwa - a przede wszystkim młodego pokolenia - w wiedzę, sprawności ogólne i zawodowe, zainteresowania, systemy wartości, postawy i przekonania oraz przysposobienie do oddziaływania na własny rozwój.”³ Pedagogika w swoich zarysach obejmuje socjalizację, którą oddaje jako sposób dostarczania społeczeństwu ogólnych wartości, nawyków, przekonań, umiejętności i wiedzy. Według Antoniny Kłoskowskiej

---

¹ Autor: Elżbieta Rogalska

² W. Okoń (2001), *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa, Wydawnictwo Akademickie "Żak", s. 359.

³ Tamże, s. 285.

socjalizacja to „oprócz zamierzonych wpływów wyspecjalizowanych instytucji, grup i osób, działania niezamierzone, oddziaływania urzędów i instytucji pozornie nie mających związku z procesem kształtowania jednostki, działania społeczne, jak również wpływ materialnego aparatu kultury.”⁴ A. Kłoskowska dodaje do definicji socjalizacji oddziaływania niezamierzone, które bez celowego zamiaru wpływają na życie osoby. Wiliam Thomas i Florian Znaniecki dodają do definicji socjalizacji aspekt dokonania świadomej zmiany w sobie, tak by przystosować się do panujących norm i społeczeństwa jako całości⁵. Według Jana Szczepańskiego to „ogół procesów nabywania pod wpływem otoczenia społecznego dyspozycji psychicznych czyniących jednostkę zdolną do życia w społeczeństwie cywilizowanym... w zbiorowości, umożliwia porozumiewanie się i inteligentne działanie w jej ramach, uczy, jak się zachowywać, by osiągnąć cele życiowe.”⁶ J. Szczepański określa socjalizację jako przede wszystkim zmianę psychiczną, dzięki której osoba zmienia swoje zachowanie adekwatnie do panujących, w cywilizowanym świecie, norm. Według Tarzycjusza Bulińskiego to „uczenie i uczenie się kultury, które choć odbywa się w sposób świadomy lub [...] nawykowy, to jednak nikt nie czyni go przedmiotem refleksji”⁷ T. Buliński zwraca uwagę na brak refleksji nad uczeniem się życia. Uważa, że socjalizacja uczy kultury ale nie uczy refleksji.

Podsumowując socjalizacja ma różne definicje, z każdej z tych definicji można przyjąć poszczególne tezy. Jednak zawsze socjalizacja to zmiana człowieka, zmiana w drodze ku lepszemu, ku doskonałości, ku stawaniu się przyjaznym dla siebie i otoczenia. Socjalizacja dostarcza wiedzy, umiejętności, wartości, uczy kultury, sprzyja zmianie siebie w celu przystosowania do panujących norm, czasami nieświadomie uczy jak adekwatnie zachować się w cywilizowanym świecie. Założeniem socjalizacji jest więc ulepszanie, dostosowanie, ujmowanie człowieka jako istoty społecznej do standardowych wymagań wspólnej egzystencji. Stara się osobę dostosować, jednak, jak zauważa T. Biliński, w dostosowaniu tym, często zapomina uczyć refleksji. Refleksji, a więc zastanowienia się nad istotą bycia, życia, siebie, świadomego poczucia swojego istnienia, uświadomienia po co się urodziło, że zmiany, które właśnie w sobie dokonuje są potrzebne by móc cieszyć się wolnością, może ograniczoną, ale bez krat.

---

⁴ A. Kłoskowska (1969), *Z historii i socjologii kultury*, PWN, Warszawa, s. 325.

⁵ W. I. Thomas F. Znaniecki (1976), *Chłop polski w Europie i w Ameryce*, PWN, Warszawa.

⁶ J. Szczepański (1970), *Elementarne pojęcia socjologii*, PWN, Warszawa, s. 94.

⁷ T. Buliński (2002), *Człowiek do zrobienia*, Wydawnictwo UAM, Poznań.

Literatura:

- Buliński T. (2002), *Człowiek do zrobienia*, Wydawnictwo UAM, Poznań.
- Kłoskowska A. (1969), *Z historii i socjologii kultury*, PWN, Warszawa.
- Okoń W. (2001), *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa, Wydawnictwo Akademickie "Żak".
- Szczepański J. (1970), *Elementarne pojęcia socjologii*, PWN, Warszawa.
- Thomas I.W. ,Znanięcki F. (1976), *Chłop polski w Europie i w Ameryce*, PWN, Warszawa.